

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

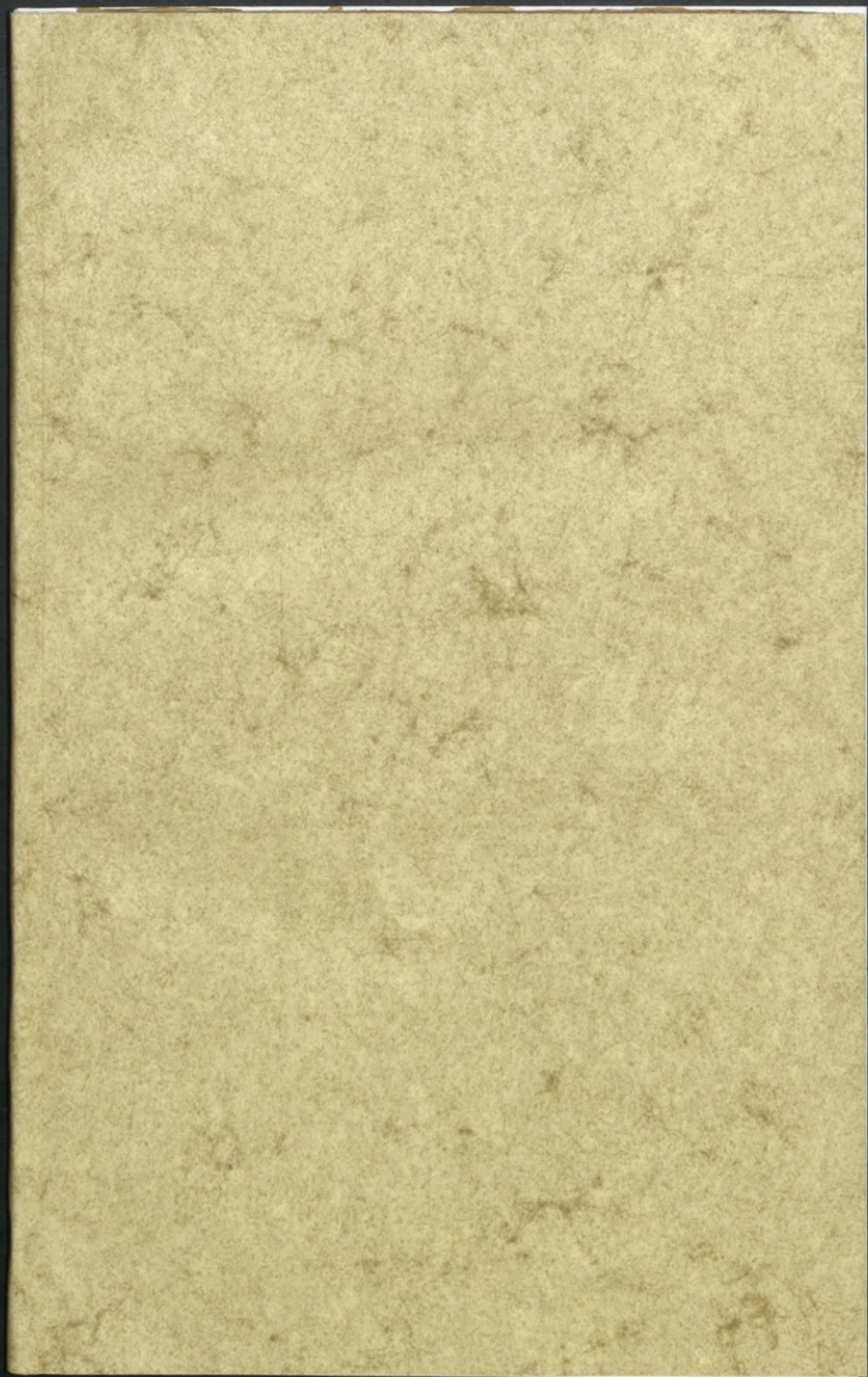
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

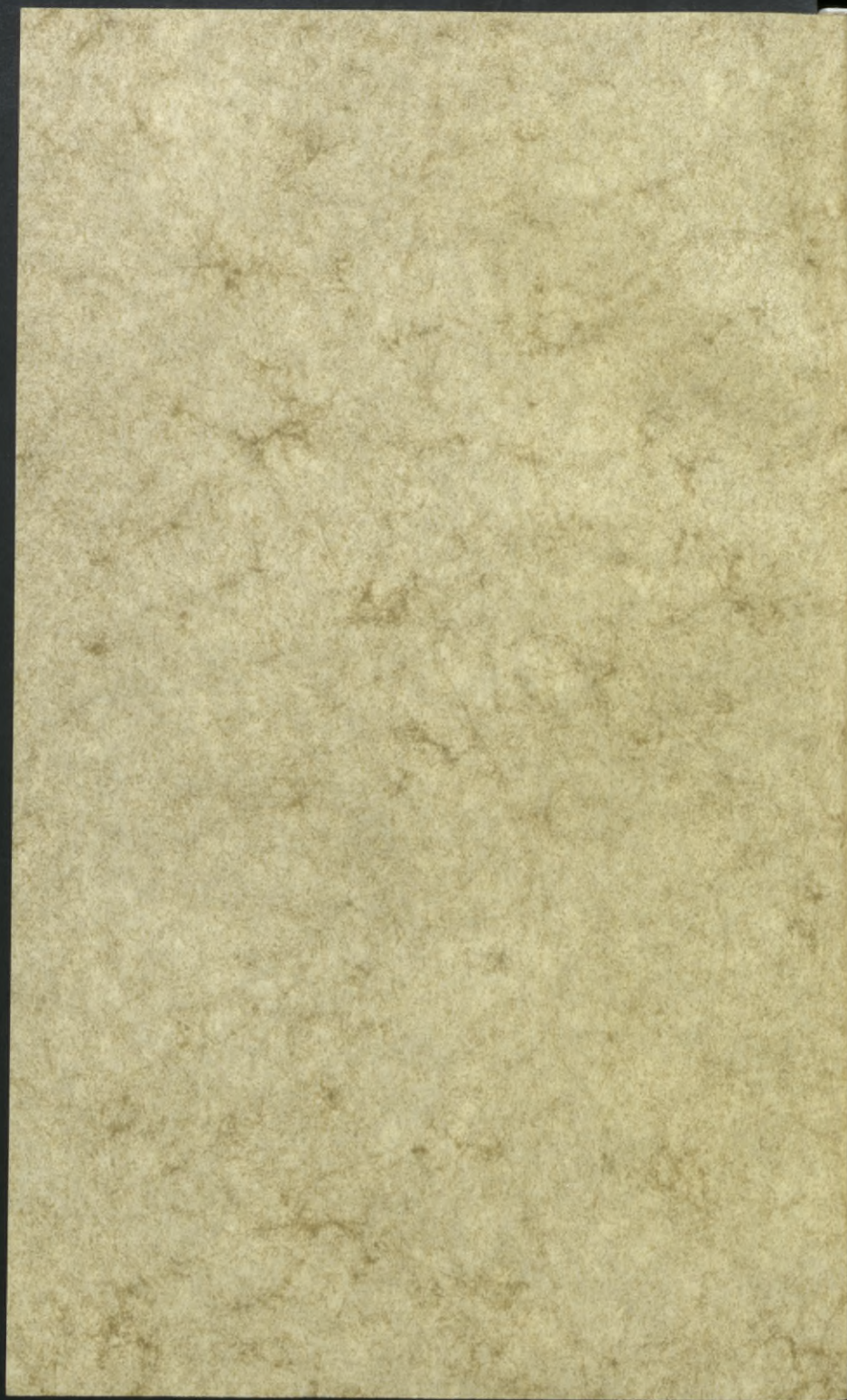

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

SKRIFTER
UTGIFNA AF SÄLLSKAPET

SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Femtonde häftet.

Pris: 35 p:ni.

SKRIFTER
UTGIVNA AF SÄLLSKAPET

SVENSKA FOLKSKOLOANS VÄNNER

FÄLLDENS BOKFÖRLAG

Skrifter utgifna af Sällskapet „Svenska Folkskolans Vänner“. Häft. 15.

En gammal soldat.

En lefnadssaga

af

Oskar Behm.

Helsingfors,
Tidnings- & Tryckeri-aktiebolagets tryckeri,
1887.

Extrait de la Revue de l'Enseignement Supérieur, 1881, p. 12

En l'honneur de

de la

de la

Jag minnes honom ännu så tydligt, som om jag sett honom i går. Den högwärta, raka gestalten, den kala hjäsan, den böjda näsan och — träbenet. Han hade nämligen varit soldat wid gardet samt deltagit i turkiska kriget och där blifwit så svårt sårad i benet, att man nödgats aftaga det samma samt gifwa honom ett träben i stället. — Men isynnerhet var det hans dystra, fäordiga wäsen, de sorgsna, djupa ögonen och det lidande uttrycket, hwilket låg utbreddt öfwer hela hans ansikte, som gjorde, att den gamle soldatens bild blef så djupt inpräglad i mitt minne.

För öfrigt kände man honom ganska ringa. Ingen wiste, hwar han war född, eller hwar han haft sitt hem i tiden, förrän han blef soldat. Nu wandrade han, och det hade han gjort allsedan han slapp fri från krigstjänsten, från gård till gård i min hemsocken, utbudande kwastar och wisplar åt wärdinnorna samt görande andra små tjänster åt dem, som de önskade. Något tyngre arbete orkade han icke förrätta, oaktadt han icke kunde wara äldre än omkring fyratio år. Han hade nämligen, utom sitt felaktiga ben, äfwen ådragit sig under sin krigstid en mängd andra krämpor och lyten, som gjorde honom oförmögen till större ansträngningar.

Men han lefde ändock, dels genom det lilla han kunde uträtta, dels genom almosor af barmhertiga människor. De woro nämligen mycket wänliga mot honom, och alltid kunde han påräkna, hwarhållt han kom, en måltid mat samt någongång äfwen en af „fars“ aslagda jador. Kanke war det dock icke så mycket af wänlighet som icke mer af fruktan för den dystre, linlande mannen man war så gismild mot honom. Säker war man nog, att han ingenting sade, ifall han af wärdinnan på något ställe blef mindre wänligt bemött, men man kunde ju icke weta, hwad „än tåkon tär“, som slädat wärlden omkring och

som alltid såg på en med sådana „underli“ ögon kunde göra „på baken“. Ja, ja, det hade nog händt förr, att mors kuddor börjat mjölka mindre, då någon sådan där „owanlig“ tiggare blifwit affspisad utan tillbörlig undfågnad.

Nästan allmänt trodde man, att „gardistens“ — så kallade man honom till — dystra och underliga wäsen härlebde sig från något grymt dåd, som han begått i sin ungdom — något mord eller dylikt. Några wille till och med påstå, att han mördat sin egen — hustru, och att han nu gick och plågades af samwetskwalen.

Troligtwis hade mannen nog själf kännedom om de hemfka rykten, som cirkulerade om honom i socknen, men ingenting gjorde han åtminstone för att bewisa deras falskhet. Wisst kunde han någongång, isynnerhet under någon lång winterkväll, bli litet språksammare, men det war då alltid händelser från hans krigarlif, som utgjorde talämnet. Om sig själf eller sitt förslutna berättade han däremot icke ett ord.

* * *

Det war en owanligt blåsig och kall winterkväll i slutet af januari månad. Det hade snöat och blåst reban från tidigt på morgonen, och alla wägar hade till följd däraf blifwit nästan ofarbara. Det war därför med en känsla af wälbehag man wiste sig vara inne och under tak. Flade tanken någongång dit ut bland drifworna och blåsten i den kalla kwallen, så stedde det därför, att man hyste miskund med någon ensam wandrare, som man wiste befinna sig därute, sträfwande på wägen till sitt hem.

Min far plågades af en underlig idé sådana här owäderskwällar. Han trodde nämligen alltid, att någon af uthusbörrarna blifwit oläst och nu „slackade“ för blåsten, som han uttrykte sig. An war det den ena, än den andra dörren, som han anade, att hade blifwit lämnad otillreglad.

Det war därför säkert femte gången jag stod därute på gården med lyktan i hand famlande längs dörrarna. — Öwadret hade betydligt tilltagit, och den lösa snön flög som röt omkring i luften. Man kunde knapt hålla ögonen öppna, då blåsten i förening med snön piskade en mot ansiktet.

Jag ännade just gå in och lämna alla dörrar åt sitt öde, då mitt öra nåddes af ett besynnerligt klagande läte.

Jag ryste ofriwilligt till samt gjorde ett långt skutt i snön, men snafwade, föll framstupa omkull, under det lyktan slungades ett godt stycke ifrån mig och slocknade.

Just som jag höll på att krasla mig upp igen, lät det klagande lätet åter höra sig, nu alldeles tätt wid mitt öra samt med ett swagt men hörbart: „hjälp, hjälp!“ efter.

Jntet twiswel mer! Det war en människa, som här höll på att dö i den kalla drifwan.

Jag skyndade in efter hjälp, och inom några minuter låg — „gardisten“ i en warm fäng, omgifwen af tjänstwilliga människor, som försökte upplifwa den swaga lifsgnista, som ännu fans kvar hos honom. . . Och det lyckades också att få denna gnista att flamman upp, ehuru blott swagt — och för en kort tid. — Wisserligen hade hans lemmar icke hunnit förfrysja men han hade dock blifwit så illa medtagen, och den bräckliga kroppshyddan war icke stark nog att bära någonting dyligt, så att något riktigt tillfrisknande war icke att wänta. — Den gamle soldaten wiste det nog också själf, och han war glad, sade han, att äntligen få göra „halt“ på den mödosamma „marschen“ härnere.

* * *

En kväll, ungefär en vecka efter sedan mannen blef lig-gande hos ois, satt jag ensam inne hos honom. Min mor påstod, att det led mot slutet för honom, ty han hade redan „dödsfärg“, sade hon, men själf tykte jag, att han såg fryrare ut än wanligt, och han war desutom mera språkfam, ja riktigt glad.

„Hör ni“, sade han, sedan han en stund legat och stirrat rakt framför sig. „Jag wet, att folket tror, att jag skall gå med något swart brott på samwetet, och ehuru jag själf bäst wet hur det är, så kännes det dock tungt att skiljas härifrån med det medwetandet, att man blifwit misstänkt som mördare och Gud wet hwad . . . isynerhet för er skull, som warit så goda och härbärgerat mig — en stackars hemlös människa. . . Om ni will dröja här en stund“, tillade han blickande på mig med fina

dunkla ögon — „och lysna till en gammal soldats ord, så skall jag för er berätta min lefnads historie“.

„Det skall jag gärna göra“, svarade jag, i det jag flyttade mig närmare. . . Och så började den gamle soldaten berätta — berätta sin egen lefnadsfaga.

* * *

Min far har jag aldrig känt eller sett, och min mor dog, redan då jag var helt liten, lämnande ingenting annat efter sig än ett dåligt rykte och — mig. Mina tidigare barnaår förflyto dörfför, som man lätt kan tänka sig, under tiggeri och fringflackande i bygderna. Wisserligen åtnjöt ett utfattigt torparefolk, efter hvad jag sedermera hört, två tunnor råg i året af socknens fattigwård, för att de skulle ha mig hos sig, ge mig mat och kläder samt lära mig „till folk“, men hos dem wistades jag dock aldrig. De woro nämligen altför fattiga för att kunna föda en sådan, som icke kunde göra någon nytta, och de behöfde nog alt själfwa, hvad de fingo för min skull. Kom jag någon gång till dem under mina tiggerifärder, så nog gäfwro de mig en beta bröd eller en måltid mat, men de läto mig också tillika förstå, att det wore bäst, om jag droge så långt wägen rätte.

Det är wist möjligt, att ett sådant försvaringsjätt från deras sida, som bort taga mig an, då de åtnjöto understöd för min skull, wäkte prat i bygden, och kanske kom det också för fattigwårdsstyrelsens öron, men det gick, som det går i dylika fall: man sade, att jag icke hölls hos torparefolket, att jag rymde bort för att få flacka omkring på landsvägen och så widare — hwilket alt naturligtwis troddes. Hvad kunde man håller annat wänta af ett barn, som så att säga war födt på landsvägen. — Någon förmögnare person wille håller icke taga sådant „skräp“ i huset, det wiste fattigwården nog, och därför fick jag stanna, där jag war, det will säga på landsvägen.

Någon så färdelses stor nöd led jag dock icke under desja mina tiggerifärder från gård till gård, från by till by. Fick jag ingenting i den ena gården, så fick jag i den andra, och här och där woro de till och med så beskedliga, att de gäfwro mig några gamla aflagda klädespaltor att skyla mig med. Wisst kunde jag

ofta bli kallad till „tjufunge“, „traswarg“, „tiggarkläpp“ samt någongång bli beskyld för att ha stulit det eller det, som kommit bort i gården, men sådant måste jag naturligtwis alt fördraga.

— I början af min tiggarebana kände jag mig nog färad af dylika tillwitelser, och jag gret i ensamheten mången gång med anledning däraf. Men sedan blef jag så wan därwid, att jag lät alt sådant gå in genom det ena örat och ut genom det andra, utan att widare tänka därpå.

Då jag blef litet äldre, slog jag mig i slang med några andra tiggarebarn, och så ströfwade wi tillsammans omkring. De, som jag kom tillsammans med, woro betydligt äldre än jag samt hade längre tid idkat tiggareyrket, och därför woro de också hemma i en mängd konster och knep, som jag förut icke haft någon aning om. Synnerhet kunde de ljuga och bedraga folk på alla upp-tänkliga sätt, och detta försökte de nu äfwen lära mig. Så brukade de ofta, då de kommo till trakter, där de icke woro kända, ge sig ut för att vara behäftade med en mängd krämpor och lyten och sålunda oförmögna till arbete. Än gjorde de sig döfstumma, än blinda och „färögda“, då de hade en duk bunden för ansiktet, och någongång kunde en och annan gå ända därhän att förfärdiga åt sig kryckor samt sedan ge sig ut för att vara lam eller på annat sätt felaktig i fötter och ben.

Det war naturligtwis för att wäcka människornas medlid-samhetskänsla samt stämna dem till större gifmildhet, som dylika konster utöfwades. Ofta lyckades de också rätt wäl i sina knep, ja, en och annan gång kunde de till och med rätt locka tårar i ögonen på någon ömsint wärdinna eller husbonde, och då wankades det alltid mat i öfwerflöd. Men nog kommer jag också ihåg de tillfällen, då bedrägerierna blefwo afflöjade, och då wi blefwo förda från gården med käppen samt ännu till hotade med att bli fasttagna och förda till länsmanen.

Sommartiden brukade wi för det mesta ha vårt nattläger i någon hölada eller å någon stallswind — alltid utan lof naturligtwis. Detta, att wi togo ofs nattkwarter i en tom hölada eller å en oläst stallswind, skulle naturligtwis icke betydtt så mycket, ifall wi kunnat gå därifrån om morgonen hyggligt och anständigt, men detta kunde wi icke. Alltid war det någonting, som wi skulle

förgripa oss på, och ofta kunde vi till och med anställa rätt stora skador. Att lyfta dörren af gångjärnen och bära den långt i skogen eller, om det fans hös i ladan, vräka en del af detta utanför dörren hörde till våra wanliga illbragder, men ofta kunde vi, som sagdt, gå ännu längre.

Men det var endast sommartiden dylika ofog kunde bedrifvas; om vintern fingo vi nog lof att låta bli med allt sådant. Då kunde vi naturligtvis icke ha vårt nattläger i uthusen, och inne i folks stugor måste vi hålla oss i styr, annars hade vi snart kunnat bli förda på dörren midt i natten.

Det var häller icke i alla gårdar de gåfwo oss nattkwarter, utan ofta fingo vi springa från det ena stället till det andra ända till sent på natten och tigga oss taf öfwer hufwudet. Var det då mycket kallt ännu till, så nog fingo vi allt gälda tillbaka det, som vi hade förbrutit under sommaren.

Mest fökte vi oss wintertiden till enstaka och aflägsset belägna skogsställen till nätterna. Vi hade nämligen gjort den erfarenheten, att människorna å sådana ställen äro mera gifmilda af sig samt icke gärna köra tiggaren ifrån sig till natten. Kanke därför att de själfwa i de flesta fall äro fattiga, eller åtminstone hafwa varit det, och sålunda weta hwad nöd och elände will säga. Desutom finnes där ju icke häller andra gårdar i närheten, så att de skulle kunnat säga, liksom de wanligtvis göra i byarne: „gå till grannas, gå till grannas! — Där ha de bättre rum för tiggare än vi“.

Och på det fjättet förgick det ena året efter det andra med såwäl onda som goda dagar. De goda dagarnes antal war dock öfwerwägannde, tyckte jag, och desutom så hade vi mycket — roligt tillsammans. Det war icke ett utan tusen skälmsstycken, som vi bedrefwo, där vi gingo längs wägar och stigar, ty hwad icke den ena hittade upp, det hittade den andra. Ingen tänkte på morgondagen, utan alla lefde vi endast för stunden, och allt hwad vi fingo, delade vi jämt med hwarandra. Ingen behöfde vi frukta och ingen hade vi häller, som fordrade redogörelse af oss för vårt görande och låtande, utan vi woro fria som skogens fåglar. Wisst kunde vi ofta strida och gnabbas fins emellan och någongång till och med tukta upp hwarandra rätt eftertryckligt,

men detta hindrade ofs icke att i nästa ögonblick vara lika goda vänner som förut.

* * *

Då jag var tolf år gammal, blef jag slutligen efter mycket wäfen och bråk antagen som wallgosse om sommaren i en mindre bondgård. Till wintern skulle jag däremot icke få stanna kvar i gården, det fado man mig genast, ty då kunde jag icke göra någon nytta, påstod man.

Tiggeriet och fringslackandet på landsvägen hade dock blifwit en sådan wana hos mig, att jag i början hade swårt att finna mig i min nya belägenhet. Allt hwad jag måste förrätta föreföll mig så tungt och motbjudande, och isynnerhet förargades jag öfwer att nödgas — lyda, då man befalde mig till någonting. . . Swarje gång husbonden gaf mig ett uppdrag, kände jag en sådan innerlig lust att sätta mig på twären, som man säger, ehuru jag dock aldrig i wärkligheten wågade göra det. — Mina medtjänare woro häller icke så färdeles wänliga i sitt sätt mot mig. — „tiggaringen“, och detta, liksom också det ensamma lifwet därute i wallskogen, bidrog icke så litet till min motwilja för tjänsten. Mången gång funderade jag till och med på, att rymma bort och lämna allsamman åt sitt öde, ehuru jag dock war klof nog att aldrig sätta mina funderingar i wärkställighet. Jag wiste nämligen altför wäl, att jag numera icke skulle kunna förförja mig med tiggeri af det enkla skälet, att jag ingenting skulle erhållit. Fokket skulle ansett mig stor nog att genom arbete förtjäna mitt uppehälle, och däruti hade det äfwen haft fullkomligt rätt. En tolfårs gosse, om han därtill är stor och stark, som förhållandet war med mig, kan alltid göra någon nytta och behöfwer icke som tiggare ligga samhället till last.

Men denna min motwilja för arbete och ordning förswann dock småningom. Jag kunde icke låta bli att då och då anställa jämförelser mellan mitt förflutna och mitt nuwarande lif, och jag kom därigenom till den slutsatsen, att jag nu hade det tusen gånger bättre. Wisst war jag tjänare och saknade sålunda den „frihet“, hwilken jag som tiggare warit i åtnjutande af, men jag hade i

stället fullt upp af mat och dryck samt en god fågel att lägga mig uti, då kvällen kom.

Att jag under de förhållanden hwari jag hittills lefwat ingenting lärt faller af sig själf. Jag war nu, som jagdt, tolf år gammal, men kände icke en bokstaf i alfabetet eller wiste någonting annat i dithörande saker. Wisserligen sade min husbonde, att jag nödvändigt måste lära mig läsa, ty prästen hade redan det föregående året frågat efter mig i läsförhöret, men däraf blef dock ingenting. Det fans nämligen ingen i gården, som wille eller hade tid att handleda mig, och på egen hand kunde jag håller icke börja, det insåg jag snart. Jag tröstade mig dock med, att det ännu war så långt till läsförhörtiden, och att mångt och mycket skulle hinna inträffa till dess.

Då hösten kom, måste jag, som jagdt, flytta bort från gården, och nu war det nära, att jag skulle få bli på landsvägen igen, ty något annat ställe, där jag kunnat få tjänst, stod i början icke till buds. — Jag sprang från gård till gård i flere byar och sökte efter plats — men ingen behöfde mig. Alla hade de redan fullt upp af tjänare, sade de, och desutom tyckte de också, att jag skulle wara för liten att förrätta drängtjänst. De flesta woro dock mycket beskedliga i att ge mig en mängd goda råd och upplysningar, såsom „att jag icke skulle fälla modet, att den som will arbeta nog får arbete“ och mera dyligt, men ingen af alla dessa rådgifware war dock willig att hjälpa mig, icke ens med så mycket som en måltid mat. Flere dagar fick jag också därför gå med hungrande mage, ty jag blygdes för att tigga, och wärre skulle det naturligtwis ännu bli, då wintern komme på.

Men „när nöden är störst, så är äfwen hjälpen närmast“, säger ordspråket, och detta besannades äfwen med afseende å mig.

En afton, då jag trött och hungrig anlände till ett ställe, upplyste husbonden mig om, att de i granngården ännu icke fått någon „minderdräng“ samt att jag möjligtwis kunde få plats därstädes.

Jag styndade genast till den anwifade gården, och till min stora glädje blef jag äfwen, efter en mängd öfverläggningar mellan husbondefolket, antagen. Någon annan lön än mat och

nödiga kläder skulle jag icke få, men jag gjorde ej håller anspråk på mera, utan var fullkomligt nöjd. . . .

Det var långt ifrån något bra ställe, i hvilket jag nu blef „minderdräng“, det kom jag snart under fund med, ty husbonden var den girigaste och snålaste människa man kunde komma i beröring med. Af denna anledning wille de håller icke få tjänare där i gården, utan fingo taga hwad som öfwerblef, det will säga fådana som icke erhöillo tjänst ammanstädes.

Att tjäna ett fattigt husbondefolk är redan swårt, ty tjänaren kommer äfwen att på mångahanda sätt få känna af, att han är i ett fattigt hus, men att tjäna en girigbuf är ändå mycket wärre. Girigbufen will nämligen draga den största möjliga fördel af tjänaren, will att tjänaren skall vara hans slaf, men han will ingenting gifwa i ersättning för slafstjänsten. Först försöker han få tjänaren för så ringa lön som möjligt, och sedan uppfinner han under årets lopp många olika konstler och knep, för att icke behöfwa utbetala denna lön. Han narrar tjänaren att begå den ena dårskapen efter den andra, men ställer alltid så till, att han, husbonden, har winst af dessa dårskaper. Så brukade husbonden i denna gård sälja brännwin — sjuftals åt min kamrat i tjänsten, för att kunna ockra på dennes lilla lön. Swarje sup kostade 3 koppek, och som min kamrat hade stark åtrå efter brännwin, så kunde det hända, att han emellanåt köpte sig flera dylika supar om dagen. Men de tagna suparnes antal tecknades upp af husbonden eller behölls annars i minnet, och innan tjänaren flyttade bort, måste han betala dem.

Blef det en dans i grammbyn, eller blef det fråga om att gå och „si bruden“ till något bröllop längre bort, då kunde ingen vara mera willig än husbonden att erbjuda skjuts åt min kamrat. — „Da nu hästen bara, så behöfwer du icke gå!“ sade han. „Jäde kostar det så mycket.“ — Och min kamrat, som tykte, att det war roligt att få „stoltjera“ med häst genom byarne, följde äfwen husbondens uppmaning. Men skjutsen kostade pengar, lönen minskades åter med en eller två mark, hvilket alt kom husbonden till godo.

Genom kortspel tillnarrade sig dock husbonden det mesta af min kamrats lön. Han hade nämligen under årens lopp uppöfwat sig till en owanligt skicklig kortspelare, och denna skicklighet i förening med god tur och — falskhet gjorde, att han nästan sländigt blef den vinnande, då de söndagsförmiddagarne i ända sutto wid det långa bordet i stugan och „trumfåde“. Spelet gälde för det mesta brännwin, men någongång spelade de äfwen om pengar eller om „än panno kaffi“, hwilken dryck icke bestods ofs tjänare.

Genom desja anförda och en hel mängd andra konster och knep ännu till bragte husbonden det därhän, att då halfwa året förgått återstod ingenting mera af min kamrats kontanta lön. Han hade dock äfwen betingat sig twänne omgångar kläder, och af dem war den ena ännu icke erhållen. Nu tyckte husbonden en dag, då min kamrat beskärnade sig öfwer sin penningbrist, att han skulle ta pengar i stället för kläderna. — „Wi ha ändå så knapt om ull“, sade han, „så att du gjorde ofs en tjänst därmed“. — 3 början war min kamrat willrådig, ty han behöfde nog kläderna altför wäl. Men slutligen så ingick han dock på husbondens förslag, och sålunda blef denne alt fortfarande i tillfälle att skinna honom.

Mycket dålig och otillräcklig kost fingo wi tjänare äfwen där i gården, och denna omständighet war isynnerhet menlig för mig, som nu höll på att wäxa. Flere gånger wille jag raft till följd däraf duka under i det stränga arbetet, och att jag icke blef på något sätt fördärwad till min kropp, förwånar mig ännu i dag. Mina kläder blefwo också snart sådana, att den „ena trasan slog den andra wid örat“, ty af de „nödiga kläder“ husbonden lofwat mig, såg jag icke en skymt.

Till alt detta föllade sig ännu den omständigheten, att jag nödwändigt måste lära mig läsa. Läsförhörtiden nalkades med stora steg, och jag war ännu så okunnig, att jag knappast kände bokstäfverna. Desutom skulle läsförhöret ännu till bli i samma gård, där jag tjänade, och jag komme därför owilkorligen att bli „framhafd“ för prästen. Skulle läsförhöret hållits i någon annan gård, så hade jag ändå kunnat undandraga mig, men nu gick detta icke för sig.

Men huru jag skulle gå till väga för att lära mig läsa, det wiste jag icke. För det första wille det icke bli någon tid öfrig för det ändamålet, och för det andra så war förhållandet här liksom i den förre gården: det fans ingen, som wille handleda mig och gifwa mig den första undervisningen. En gång försökte wist wärdbinnan, det måste jag erkänna, taga ihop med min läsning, men då jag icke lärde mig, så fort hon önskade, blef hon ond, gaf mig med boken en smäll i hufwudet och påstod, att jag war så dum, att jag aldrig skulle lära mig någonting — och därmed war det slut med hennes undervisning. Af mina kamrater i tjänsten erhööll jag håller ingen hjälp. De iddes icke med sådant, sade de, och kanske kunde de håller icke läsa själfwa. — God lust och wilja hade jag nog att få lära mig, ty jag war redan så stor, att jag wiste, hwad det will säga, att stå och „skämmas för prästen“. Men den goda lusten och wiljan kunde naturligtwis under sådana omständigheter icke hjälpa mig någon wäg, utan jag förblef fortfarande lika okunnig som förut.

* * *

Det war i midten af februari månad, som läsförhöret inträffade, och till den dagen hade wi lagat alt så mygt och ordentligt både inne och ute. — Mycket folk samlades också tillhopa, ty socknen hade fått en ny präst, hwilken nu första gången for omkring och höll läsförhör, och alla woro naturligtwis nyfikna att få erfara hurudan han skulle wara. — „Storfolket“ det will säga de „framlästa“ woro i stugan, för att därstädes förhöras af den ena prästen, men wi barn samlades i en kammare, där den andra prästen jämte klockaren skulle examinera oss.

Jag hade ännu aldrig förr sett så många barn församlade å ett ställe. Kammaren war alldeles fullpackad af gossar och flickor, hwilka stodo där om hwarandra, som en flock strända får förda i en trång kätte.

Sedan wi wäntat i ungefär två timmars tid, inträdde slutligen prästen åtföljd af klockaren, hwilken bar en ofantligt stor bok under armen. Wi barn drogo oss alla så tätt tillsammans som möjligt, och då prästen kastade sina blickar på oss,

fatte nästan alla sina händer i kors. Jag för min del tyckte, att han såg längre och betydelsefullare på mig än på de öfriga barnen, men troligtwis war detta endast inbillning, och härledde sig kanske af den stora fruktan jag kände öfwer att stå ansikte mot ansikte med den bistre mannen.

Efter en stund började själfwa förhöret, och prästens tillwägagående därwid war ingalunda ägnadt att stärka mitt sjunkna mod. Han röt och ropade alldeles förfärligt, så att barnen, som redan förut woro uppfrända, till slut knappast wiste till sig. Flere af dem, som jag wiste att andra tider läste alldeles utmärkt, stodo nu och stammade med gråten i halsen, utan att kunna få fram ett enda redigt ord. Kwäfsda snyftningar, då och då öfwerrostade af prästens dundrande stämman, hördes öfweralt i kammaran.

Då prästen ropade mig wid namn, hoppade jag riktigt till, så skrämnd war jag. Jag gick dock fram till bordet, där prästen och klockaren sutto; den förre råkade mig boken och pekade med fingret på den rad, där jag skulle börja — men naturligtwis kunde jag ingenting. . . Nej, jag skulle icke, fast man hotat mig med böden, kunnat känna igen en enda bokstaf, utan att dansade rundt omkring för mina ögon, och mina händer darrade så, att jag höll på att släppa boken i golfwet.

„Nå“, röt prästen, „kommer det ingenting?“

Jag böjde mitt ansikte djupare ned öfwer boken, men kunde icke få ett ord till swar öfwer mina läppar. Jag kände att allas blickar i detta ögonblick woro riktade på mig, och jag skämdes så, att jag skulle gifwit tio år af mitt lif, om jag warit lika många mil därifrån.

„Swad? — Jag tror, att du ingenting kan!“ sade prästen efter en stund, i det han häftigt ryckte boken ur min hand och slängde den på bordet. — „Kommer du till läsförhöret utan att kunna ett enda ord?“

Men nu war det, som om en öfynlig makt skänkt mig mod åter, och jag öppnade munnen för att swara hur det war fatt med mig, att jag wärkligen ingenting kunde, att jag ingenting fått lära och så vidare. Men knappast hade de första orden

gått öfver mina läppar, förrän husbonden, som obemärkt af mig kommit i kammaren, steg fram och afbröt mig.

„So, ser herr Pastorn,“ sade han och bockade sig ödmjukt, „nog ha wi här i gården försökt hålla honom till att läsa, och hustrun min har arbetat med honom i det afseendet både bittida och sent, men han will ingenting lära sig. Han är det wanartigaste barn jag någonsin sett, och han will icke göra någonting annat än odygder, ehuru wi nog hjudit till att få folk af honom.“

„Jaså — är det på det sättet“, svarade prästen och gaf mig ett ljungande ögonkast, där jag stod utan att numera kunna yttra ett enda ord till mitt försvar. — „Skäms litet, stora karlen, att på det sättet löna din husbondes godhet!“ tillade han omedelbart därpå samt fattade mig i håret och luggade mig rätt grundligt. — „Vät se, att du icke nästa gång kommer till läsförhöret utan att kunna någonting!“

Jag brast i gråt och rusade ut ur kammaren på gården. . . Därute winklade det af „storfolk“, som redan varit inne och läst, men jag såg hvarken till höger eller vänster, utan sprang rakt upp på stallwinden och kastade mig ned i höet. . . Ah det var en förskräcklig skam. . . Hur skulle jag numera kunna wistas bland andra människor. . . Alla andra barn skulle hädanefter med förakt peka på mig och säga: „se där går han, som blef luggad af prästen i läsförhöret. !“ Och allt detta var husbondens fel! — Jag war så ond på honom i denna stund, att om han kommit dit på winden, så hade jag säkert rusat på honom och slagit honom i ansiktet. . . Men wänta, tänkte jag, jag skall wäl en gång bli i tillfälle att återgälda altfamman — om aldrig förr så då jag blir karl!

Slutligen gjorde mig de olika känslor af blygsel, förargelse och hämidlystnad, som beherskade mig, så nedstämd och trött, att jag — somnade. . . Då jag åter waknade, war det mörkt omkring mig och jag frös, så att tänderna skallrade i munnen. . . En stund stod jag och funderade, om jag skulle gå in eller lämna hela gården för alltid, men kölden och hungern gjorde dock, att jag walde det förra — nämligen gick in i stugan, därifrån prästerna och läsförhörsfolket redan aflägsnat sig. . .

Den smålet jag väntat uteblef icke håller, och det var icke litet, som jag fick lida under den därpå följande tiden. Jag försökte wisst trösta mig med, att jag led ostyrbigt, att alltsammans i grunden war husbondens fel, och likaså försökte jag äfwen bringa andra den åsikten, men det wille icke lyckas. Folket menade blott, att husbonden haft fullkomligt rätt, att jag icke själf welat lära mig läsa, samt att det war wäl gjordt af prästen att lugga mig. — „Sådant läder skall sådan smörja ha,“ sade de.

Men den lidna skymfen hade dock det goda med sig, att jag nu till hwad pris som hälst beslöt att lära mig läsa, så att jag icke wid nästa läsförhör skulle bli utsatt för samma behandling igen. . . . Men huru jag skulle gå tillwäga för att ernå det efterlängtade målet kunde jag icke få klart för mig, oaktadt jag funderade därpå både natt och dag. — På gårdsfolket war det naturligtwis icke att tänka i det afseendet, det hade jag redan fått erfarenhet af. Till någon främmande människa måste jag således wända mig med anhållan om hjälp — men till hwem? Wisst fans där en gammal gumma i närheten, som brukade gifwa folks barn den första undervisningen, men hon gjorde det ingalunda för intet, utan tog god betalning, efter hwad jag hört, och jag — jag hade ju ingenting att gifwa henne. . . . Jag beslöt dock efter långa funderingar att höra mig för hos gumman. Kanste skulle hon af medlidande hjälpa mig. . . .

Jag gick därför till gumman en söndagsafton och berättade för henne, hur det stod till med mig, samt anhöll så ödmjukt jag kunde, att hon skulle bli min läromästare.

Till en början war gumman icke med om saken. Hon sade, att hon själf war fattig, och att det just war denna hennes undervisning, som förskaffade henne uppehållet. Hon tyktes äfwen ha stor benägenhet att tro, det mitt husw ondefolk nog skulle lära mig, om jag blott wille, samt att jag själf warit skulden till mitt misöde i läsförhöret. Men slutligen, hur jag bad och öfvertalade, så fick jag henne dock att lofwa. — „Jag skall undervisa dig under en eller två timmars tid hwarje söndagseftermiddag“, sade hon, „om du till gengäld lofwar, att då och då hjälpa mig med att draga wed hem från skogen“. — „Det skall jag gärna

göra", swarade jag gladt, och jag tänkte ännu inom mig själf, att då jag finge min första årslön skulle gumman icke bli glömd.

Swarje söndagseftermiddag satt jag nu därefter i gummans stuga, och som jag icke hade så alldeles dåligt hufvud, och god wilja ej håller saknades, så war jag redan, då wintern gått till ända, så pass kunnig, att jag godt kunde reda mig utan gummans hjälp. De långa, ljusa sommarnätterna, då jag icke kände mig alltför trött, begagnade jag sedan till att ytterligare fullkomna mig i läsning, och wid följande års läsförhör kunde jag alldeles utmärkt. Skymfen blef därigenom helt och hållet utplånad.

* * *

Då allhålgona kom, skulle jag gärna sagt mitt giriga husbondefolk farwål och flyttat bort, men som jag icke erhöll någon annan plats, så nödgades jag stanna ännu ett år. Men wid det följande årets slut hade jag bättre tur — nämligen lyckades erhålla tjänst annanstädes, och sålunda blef jag i tillfälle att lämna ett ställe, där jag haft allt annat än goda dagar.

Jag gick nu i mitt sextonde år, men som jag war mycket stor till wårten, så såg jag betydligt äldre ut. Af denna anledning, som jag tror, lofwade mig min blifwande husbonde äfwen en liten lön, hwilket gladde mig mycket icke minst därför, att jag därigenom skulle bli i tillfälle att uppfylla mitt tyfta löfte till den gamla gumman, som lärt mig läsa.

Den gården, i hwilken jag nu blef dräng hette Sarsbacka och ansågs, i motsats till den föregående, wara en af de bästa i hela socknen. Alla prisade mig därför lycklig att ha erhållit tjänst därstädes, och att de icke gjorde det utan skäl, det fick jag snart erfara. Tjänaren betraktades nämligen där som barn i hufvet, och allt hwad husbondefolket unnade sig, det unnades också åt oss. Aldrig behöfde man där öfweransstränga sig, och aldrig blef man håller utförd i regn och owäder. Wid dylika tillfällen fingo wi alltid sitta inne i den stora, rymliga stugan fysfelsatta med slöjd. Likaså måste wi äfwen slöjda under de långa vinterkwällarne, då intet utarbete kunde för rättas, och därigenom blefwo wi förhindrade ifrån att — som mångenstädes är fallet under dessa kwällar

— sträcka oss lätjefullt längs bänkarne. — Husbonden, som war skicklig i slöjd, arbetade ständigt med samt underwijfde och hjälpte, där sådant behöfdes.

Under det första året af min tjänstetid där i gården gick jag äfwen i skriftskolan, och sedan jag blifwit konfirmerad (= sluppet fram) ansåg jag mig själf wara en riktig karl. Jag försökte hädanefter, så godt sig göra lät, undwika småpojkarne, det will säga de icke framlästes sällskap samt började i stället mera wistas bland de stora karlarne, till hwilka jag nu ansåg mig höra. Jag skaffade mig äfwen pipa och tobak samt försökte lära mig röka, hwilket jag hittills afhållit mig ifrån. I början blef jag mycket sjuk däraf, och jag kunde på en lång tid icke röka mera än en gång om dagen. Men småningom blef jag allt wanare därwid, de obehagliga kwälningarna efter slutad rökning började förwinna, och till slut öfvergick det för mig, liksom för hwarje aman, till ett behof, som måste tillfredsställas. — Ifrån den stunden bar jag pipan ständigt när mig, och tobakspungens remmar, försejda med långa mäsingskrasjar och granna toffar lät jag, liksom de andra karlarne, hänga ur jackfickan längs sidan.

Under samma år mera på höstsidan kom jag äfwen att första gången smaka brännwin; och jag kom icke allenast att smaka däraf, utan — hwad wärre war — att äfwen öfverlasta mig. Det war på en danstillställning, som detta inträffade, och det war sonen i gården, där dansen hölls, som war den egentliga orsaken därtill. Han war nämligen, ehuru icke äldre än jag, owanligt begifwen på brännwin, och den aftonen hade han äfwen förskaffat sig en flaska däraf, som han höll gömd i höet å stallwinden. Af honom blef jag nu bjuden på den första supen.

I början twelade jag, om jag skulle taga eller icke. Jag hade, som jagdt ännu icke haft en droppa brännwin inom mina läppar, och jag hade en gång hört min nuwarande husbonde säga, att ju längre man kan afhålla sig ifrån att ta den första supen, desto bättre. Men slutligen kunde jag dock icke mera motstå hans öfwertalningar, utan satte flaskan för munnen och söp. Mycket illa smakade brännwinet mig dock, och jag måste ha gjort bra fula grimaser, efter som de andra utbrusto i gapstratt och menade, „att alla äro barn i början“. Men den följande supen gick re-

den lättare ned, och till slut började brännvinet smaka mig riktigt bra, så att jag tog allt större och större klunkar ur flaskan, där den under muntert skratt och skämt gick laget omkring å den halfskumma stallswinden.

Men värkningarna af dessa klunkar uteblefwö icke. Redan efter det första besöket å stallswinden kände jag mig helt annorlunda till mods än förut. Jag war så glad och upprymd, och blodet riktigt brände i ådrorna. Allt föreföll mig så smått och obetydligt, och jag kände en sådan besynnerlig åtrå efter att få brottas och försöka min styrka med de öfriga gosfarné . . . Inne i dansstugan började jag småningom bete mig, som om jag varit från mina sinnen — hwilket nu också war fallet. Jag hoppade och dansade med hwem det blott passade, och fick jag icke tag i någon flicka, så swängde jag allena omkring under de andras skratt.

Men länge räckte icke denna min ystra sinnesstämning. Jag började snart känna mig tung och dåsig i hufswudet samt mycket kraftlös i benen. För hwarje gång jag satte mig ned, swängde hela stugan rundt omkring för mina ögon, och jag tyckte, att allt war insvept lifsom i en dimma. . . . Jag ämnade göra ett nytt besök på stallswinden tillsammans med de andra, men då jag skulle stiga nedför trappan, snafwade jag, föll omkull, och där blef jag liggande. — Hvad sedan hände med mig wet jag icke, men då jag följande morgon wakenade, befann jag mig liggande i en tom slåde i ett lider. Af den föregående kvällens händelser minnes jag till en början ingenting annat, än att jag supit brännwin och öfwerlastat mig. Guru jag kommit i släden i lidret kunde jag icke förstå.

Jag såg, att det war så tidigt på morgonen, att folket ännu icke war uppstiget i gården, och därför trodde jag mig hinna hem, tils det blef tid att gå på arbete. Jag började därför wandra mot hemmet till, men sjuk och swag, som jag war, skedde det icke utan stor möda. Under hela wägen wågade jag knapast lyfta mina blickar från marken, ty jag skändes ofantligt och fruktade att möjligtwis möta någon, som varit vittne till min förnedring den föregående kvällen. En outfäglig känsla af ånger och själföfrakt plågade mig desutom, och flere gånger upprepede

jag för mig själf, att nog skulle det vara både första och sista gången jag öfverlastade mig.

Då jag slutligen anlände hem, var farstuddörren ännu tillsluten, och däraf wiste jag, att de ännu icke woro uppstigna. . . En stund stod jag och såg mig omkring, men därefter började jag lik en rädd hund smyga längs wäggarne, för att obemärkt och utan att wäcka buller slipa i loftet, hwarest jag ännu trodde mig få en stunds hwila. . . Men så wäl gief det icke. Just som jag fattade i loftsstegen och ämnade klättra upp för trapporna, så öppnades den midt emot belägna farstuddörren, och — husbonden trädde ut fullklädd och färdig att gå till dagens arbete.

Han märkte mig genast.

„Jaså“ — sade han, i det han skarpt betraktade mig — „du kommer nu först hem från dansen! — Gå icke i loftet numera, för det är redan uppstigningsdags, och wi skola genast gå till logen och tröskfa!“

Jag wågade icke se husbonden i ansiktet, utan mumlade med nedsänkta blickar, att jag måste gå och byta om kläder — sedan skulle jag genast följa med till logen.

Då jag kom in i loftet, höllo mina kamrater just på att kläda sig. Af dem fick jag nu höra, att det hade varit de, som burit mig i lidret och lagt mig i släden. De hade nog försökt wäcka mig, för att få mig hem, sade de, men det hade icke lyckats.

Detta war första gången, då jag war öfverlastad, och den gången minnes jag alltid, ehuru jag glömt många senare gånger, då jag varit i samma belägenhet.

* * *

Då jag war 23 år gammal, flyttade jag bort från Larsbacka. Detta kom sig däraf, att husbonden, som redan länge varit sjuklig af sig, dog, och som han icke efterlämnade några barn, så öfvergief henmanet i främmande händer. — Wärdinnan hade dött redan flere år förut.

Den nye husbonden önskade wist, att jag fortfarande skulle stanna kvar i gårdens tjänst, men som han war allmänt känd, för att vara en lika dålig husbonde, som den förre war

god, så willfor jag icke hans önskan. Desutom tyckte jag också, att det kunde vara roligt, att nu, då jag war full stor karl, äfwen få pröfwa tjänsten i en annan gård. — Mycket tungt kändes det dock att lämna det gamla stället, hwilket jag börjat betrakta som mitt egentliga hem, och i hwilket jag upplefwat den hittills lyckligaste tiden af mitt lif.

De därpå följande två åren, tjänade jag hos en bonde i samma by, där jag förut varit, men därefter hannade jag på ett nybygge djupt i skogen och tämligen långt från andra människors boningar.

Här war det, som min egentliga lifshistorie skulle börja. Här skulle jag få känna höjden af mänsklig lycka — men också djupet af mänsklig sorg . . . Då jag nu tänker tillbaka på den tiden, förefaller den mig som en dröm med ljuf början och obehagligt slut, hwilket den också i själfwa wärket war.

Berättaren höll här upp några minuter, lifsom för att samla sina minnen, samt fortfatte därefter:

På samma ställe och tillika med mig tjänade där också en flicka, någon afsläpsten släktinge till wärdinnan. Hon hade kommit från grannsocknen, så att wi woro alldeles obekanta för hwarandra, då wi första gången sammanträffade.

Hon hette Elisabet, men wi kallade henne blott till Lisa, och hon war den wackeraste flicka jag någonsin sett. Röda kinder med de nåttaste gropar uti, långt ljust hår samt ögon, som strålade likt solen en wacker majdag. Hon kunde se på en med de där ögonen, om hon wille, på ett sådant sätt, att man blef helt underlig till mods och stod där, utan att kunna tala eller göra någonting.

Öfta kunde jag i långa stunder, då hon gick där i stugan och sysslade och icke såg mig, sitta och betrakta henne. Men kom hon då händelsewis att kasta sina ögon på mig, blef jag förwirrad och rodnade, som om jag blifwit ertappad under begäendet af någon dålig handling.

Wi woro endast två tjänare i gården, hon och jag, och wi kommo därför ofta att vara på utarbete tillsammans. Wid dylika tillfällen war det alltid min högsta glädje att få förrätta äfwen hennes arbete — ja, jag tror jag skulle kunnat arbeta för

tio, en sådan glädje och arbetslust kände jag öfwer att få vara i hennes närhet. Flere gånger tänkte jag då, när wi så där woro på tu man hand, säga henne, hur det war fatt med mig, att jag älskade henne samt bedja henne blifwa min hustru och mycket annat, som jag noga hade öfvertänkt förut, men alltid swef mig modet i det afgörande ögonblicket, och hela första wintern förgick därför, utan att något om kärlek yttrades mellan Liza och mig.

En dag, det war i början af förfommaren, och jag minnes det så tydligt, som om det varit i går, hade Liza och jag varit på ett utarbete tillsammans på en åker, ett godt stycke från gården.

Det war redan ganska sent på kvällen, då wi beredde oss till hemfärd, och trötta kände wi ojs båda.

„Will du icke sitta här en stund på renen och hvilas?“ frågade Liza och fäste sina klara, blå ögon på mig. — „Jag är så trött.“

„Jo, gärna, Liza,“ — swarade jag och satte mig midt emot henne på andra sidan diket.

Wi sutto båda helt tysta. Liza stirrade rak framför sig i diket, och jag tog ett grässtrå och twinnade det mellan fingrarne, för att ha någonting att göra.

Det war en sådan härlig sommarafstn, och fåglarne kvitterade omkring ojs så wacker, att man riktigt kände sig lätt om hjärtat. — Nu eller aldrig skall det fram, tänkte jag, hwad jag så länge burit på hjärtat. Och så kom jag med det samma att kasta mina ögon åt sidan och såg „Torp-Kalles“ nya stuga, som han bygt där i skogen, ty han skulle bli „sin egen“ och gista sig om hösten — och denna syn gaf mig liksom mera mod samt en god anledning att börja samtalet.

„Torp-Kalles nya stuga ter sig rätt wacker där på backen,“ började jag, men blef nästan rädd för min egen röst, så underlig lät den.

„Ja, nog gör den det“, swarade Liza och såg åt stugan till. — „Kan lär ju ska' hålla bröllop i höst, har jag hört“, — tillade hon efter ett ögonblick.

„Jag har också ämnat bygga en stuga åt mig, men“ . . .
 „Och då skall du väl också gifta dig,“ afbröt Lisa mig helt
 hastigt och gaf mig en skälmisk blick.

„Sawist skall jag det . . . om jag blott får den jag håller
 kär,“ svarade jag och fäste mina blickar på Lisa.

Lisa rodnade och tänkte säkert svara någonting, det såg jag
 på hennes min. Men jag gaf henne ingen tid därtill, utan afbröt
 henne med orden:

„Och det är dig, Lisa, jag håller kär, dig älskar jag öfwer allt
 annat . . . Will du icke bli min hustru?“ — och jag fattade i
 hennes hand.

Lisa blef röd som ett bär, men svarade slutligen sakta:

„Nog vill jag det alltid . . . för jag har länge hållit dig
 kär också . . . Men jag tror, att jag är alltför sjuklig för att
 kunna gifta mig,“ tillade hon tvefande och nästan memodigt.

Det var sant, att Lisa var mera swag och sjuklig, men nu
 tänkte jag icke på någonting dylikt, utan slog armen om hennes
 lif och drog henne i min famn . . . Nu var hon min, nu kunde
 ingen mänsklig makt taga henne ifrån mig . . .

Den därpå följande tiden var den lyckligaste i hela mitt
 lif, och så var det äfwen för Lisa.

Vi brukade ofta, då vi hade slutat vårt dagsarbete, gå och
 fätta oss i någon skogsbacke nära hemmet, och där kunde vi sedan
 sitta långt inpå natten, hand i hand, pratande om saker, som
 för andra människors bron skulle förefallit ytterst barnsliga, men
 som för oss ägde oändlig wikt . . . Tiden flög, som om den haft
 wingar, och aldrig har lifwet förefallit mig så skönt eller mina
 medmänniskor så goda som då . . .

* * *

Att få en liten stuga samt en jordlapp att bygga den uppå,
 utgjorde nu härefter hela min åstundan, men hur detta skulle er-
 hållas, då jag icke hade mer än en mycket liten sparpenning, som
 jag under mina tjänsteår satt åsida, wiste jag icke. Jag beslöt
 dock att gripa wärket an. Jag uträknade, att jag för min spar-
 penning skulle få stugan upptinrad, och för att få wirke till den-

amma beslöt jag hålla så kallad „talko,“ det vill säga anhålla hos bönderne i trakten, att de mot „traftering“ skulle hämta åt mig en liten stock. Af min husbonde erhöll jag, mot att jag i framtiden gjorde ett wisst antal dagswårken, en ouppodlad swedjebacke att bygga min stuga uppå, och sålunda hade jag allt klart med afseende å stugan och „jorden“.

Men ännu återstod mycket.

Jag hade nämligen ännu icke en enda husgerådsartikel, och sådana äro dock nödwändiga saker för den, som skall „fatta bo“.

Men äfwen ur den klämman redde jag mig.

Jag hade nämligen under min tjänstetid å Larsbacka blifwit ganska händig i slöjd, och jag beslöt nu, att om nätterna göra de mest behöfliga husgerådsfakerna åt ojs samt fullborda inredningen af stugan. Wirke och dyligt, som behöfdes, erhöll jag af min husbonde, mot att jag följande året där för skulle göra dagswårken. Ej håller nekade mig min husbonde att arbeta om nätterna, då han såg, att jag war lika god arbetare om dagarne för det.

Att ett sådant arbete både nätter och dagar skulle taga på mina krafter, ligger utom allt twiswel. Ofta war jag också så trött, att jag tänkte lämna altsammans åt sitt öde och wänta tils bättre tider. Men så tänkte jag igen på Lisa och wår kärlek och där af fick jag nytt mod och nya krafter samt började åter fortfatta med arbetet.

Att Lisa under denna tid ej håller warit owårksam för wårt gemensamma bo, behöfwer jag wäl knapt säga. Ofta brukade hon sitta med sitt handarbete bredwid mig, då jag stod wid hyswelbänken om nätterna, och då gick det alltid, tyckte jag, dubbelt lättare att arbeta. Mycket rädd war jag dock, att detta nattarbete skulle wara skadligt för henne, ty hon hade af naturen en mycket swag hälsa, och flere gånger bad jag henne där för sluta och unna sig en wälbehöflig hwila, men hon swarade då alltid:

„Nej — jag måste också ha någonting att fätta i wår nya stuga . . . och desutom tycker jag, att det är så tresligt att få sitta här och se på hur slitig du är.“ — Och därwid förblef det.

Jag tyckte själf också, att det war ofantligt roligt, att ha Lisa där bredwid mig — ja, jag tror jag skulle blifwit misnöjd

inom mig själf, om hon swarat annorlunda, ehuru jag därom naturligtwis ingenting sade åt henne.

Då jag nu tänker tillbaka på den tiden, förefaller mig denna brädska att gista oss rätt löjlig. Jag kan icke förstå, hwad som hindrade oss att wänta ännu några år, ty wi woro ju båda helt unga, Liza 19 och jag 25 år. Wi hade då hunnit ställa allting bättre för oss och småningom kunnat förskaffa oss det, som erfordras wid uppställandet af eget bo . . . Till allhälgon hade wi nu däremot beslutit „taga oss lösa“ från tjänsten samt låta wiga oss, och till dess skulle äfwen vår stuga wara sådan, att wi kunde flytta där in . . .

* * *

En söndagsafton några veckor före allhälgon wandrade Liza och jag tillsammans till vår nya stuga.

Det hade den söndagen förelysts första gången för oss, och wi wille med anledning däraf samt också för att „inwiga“ vårt blifwande hem fira en liten „festlig“ aftenstund tillsammans.

Liza hade medtagit sin nya kaffepanna, som hon för sina sammansparade penningar köpt för vårt framtida behof samt åtskilligt annat smått, som erfordras för ett litet „kaffekalas“.

Jag för min del tyckte, att wi äfwen bort bjuda vårt husbondefolk med, men Liza motsatte sig detta, påstående att det skulle passa bättre framdeles att bjuda dem, då wi finge alt i ordning, samt att det wore mycket trefligare, då wi finge wara allena — och därwid förblef det.

Liza war alls icke språksam den aftonen, ehuru hon nog däremellan brukade prata och skratta.

Flere gånger på ditwägen försökte jag få henne att bli litet glädigare genom något roligt upptåg från min sida, men det wille icke lyckas. Skrattade hon någon gång, så lät det twunget och onaturligt, åtminstone tyckte jag så, och jag blef slutligen själf också rätt allwarfam och underlig till mods.

Wi hade redan kommit så långt, att wi kunde se stugan däruppe på backen, ny och glänsande som den war, då Liza helt hastigt bad, att wi skulle sätta oss på några ögonblick. — „Jag

är så trött, och det kännes så underligt här", sade hon och visade med handen åt bröstet.

Jag samtyckte naturligtvis, ehuru jag inom mig själf skulle önskat, att vi fortsatt vandringen, då vi hade så kort stycke kvar.

Lisa satte sig på en sten en bit från vägtanten, och jag kastade mig ned i det daggiga gräset wid hennes fötter.

Vi woro båda först helt tysta, men plötsligt erinrade jag mig, att det war samma åker, i hvilken Lisa och jag för ungefär ett halft år sedan första gången sagt, att vi älskade hwarandra.

"Lisa", sade jag och såg upp till henne, "kommer du ihåg, hwad som hände oss för ungefär ett halft år sedan i denna åker, om också just icke på detta ställe?"

Lisa såg upp; hon hade hela tiden stirrat ned i gräset wid sina fötter, och fäste på mig en underlig, frågande blick, som dock plötsligt klarnade, då hon säkert erinrade sig någonting.

"Sawist", svarade hon och rösten lät glad, "nog kommer jag ihåg det alltid, och lär väl håller aldrig glömma det".

"Ser du, Lisa", sade jag, då jag såg, att samtalet gjorde henne gladare, "den gången kände jag nästan afund i hjärtat mot Torp-Kalle, som då redan hade sin egen stuga — men nu har jag själf äfwen en dylig, ehuru den är liten, samt hwad som är tusen gånger bättre, den wackraste slida i hela bygden till min brud . . . Och därför är jag glad, och jag skulle så gärna önska, att du äfwen wore det . . . ifall du ännu håller af mig en smula", tillade jag sakta och slog armen om hennes lif.

"Wist är jag glad . . . och hwarför skulle jag icke vara det!" — svarade hon med en egen, frånvarande ton . . . "Jag får ju till man den, som jag håller kär samt ett eget hem . . . Men nu ha vi hwilat nog", tillade hon hastigt samt drog sig från mig och steg upp från stenen . . . "Du ska vi gå och pröfwa, om röken går ut samma wäg som murmästaren i vårt blifwande hem."

* * *

"Ett kors måste man alltid rista ofwansför spiseln första gången, då man gör eld i den", sade Lisa, under det jag pustade och blåste för att få några fuktiga kvistrar att brinna i den ännu

fuktigare skorstenen; och helt behändigt drog hon med en gammal spik, ett stort kors ofwanför spiselkransen.

„Men här har redan varit eld“, sade jag och såg på Liza.
— „Muraren gjorde eld här.“

„Ah, det betyder il . . . la“, tänkte hon säga, men häjdade sig plötsligt, då hon trodde, att jag skulle ta saken allvarigt.

Det såg verkligen ut, som om röken skulle ut från stugan samma väg som murmästaren, då vi ändtligen lyckats få det att brinna. — Slutligen fingo vi dock allt i ordning och det till vår synnerliga tillfredsställelse.

Liza hade nu åter blifwit glad och språklig samt skämtade isynnerhet hvarje gång jag slog hufvudet i det låga taket. Någon gång tykte jag mig wilst märka att en hastig blekhet drog öfwer hennes ansikte, samt att hon förde handen till bröstet liksom där på åkern, men jag wille icke tillrå för mig själf, att det war sant. Ej håller wille jag plåga henne med frågor i den saken nu, då hon war så glad.

Sedan kaffet blifwit färdigt och allt uppbulladt på det lilla bordet fingo vi ännu roligare. Jag kunde till en början icke taga mina ögon från Liza, där hon stod och ihålde kaffet, så wacker föreföll hon mig med sitt milda, bleka ansikte. Jag tänkte för mig själf, huru trefligt det skulle bli, då vi blefwo gifta och riktigt inflyttade i vår stuga, huru vi skulle ha det snygt och ordentligt därinne. Och huru angenämt skulle det icke kännas, att ha en hustru, som hälsade en wälkommen, då man anlände hem trött efter dagens arbete.

Det war redan ganska sent lidet på kvällen, då wi togo afsked af stugan och wandrade tillbaka till hemmet. Glada och nöjda med vår aften woro wi båda, och hand i hand wandrade wi på den smala skogsstigen, som ledde till vår bestämmelseort. Alla obehagliga „aningar“ och känslor, som beherikat mig därute på åkern wid vår ditgång, hade helt och hållet förswunnit. På Lisas kinder blomstrade åter hälsans rosor, och hon sade, att hon wäntade på allhälgon, då wi skulle bli gifta, som „fågeln på ljusnande dag“.

* * *

Sex veckor hade redan förflutit sedan Lisa och jag gjorde vår „utfärd“ till stugan. Allhålgon, tjänarenes flyttningstid, hade också redan förgått, men allt ännu voro vi kvar hos vårt husbondefolk. Jag var wist icke mera dräng i gården, men arbetade dock fortfarande där alla dagar, och erhöll därför, utom maten, en liten dagspenning.

Som jag redan sade, hade vi beslutit låta wiga oss om allhålgon, då vi båda blefwo „lösa“, men en sorglig omständighet hade gjort allt om intet.

Lisa insjuknade nämligen kort efter vår „utfärd“ owanligt swårt, ja så swårt, att hon flere gånger swäfwade mellan lif och död. Under denna tid fick jag nog lära mig hwad sorg och bedröfwelse will säga. Flere gånger, då jag stod wid Lisas sjukbädd och såg de plågor hon led, kändes det, som om mitt eget hjärta welat brista . . . Själftrodde hon med säkerhet, att hon skulle dö i denna sjukdom, och hon talade ofta därom, som om den naturligaaste sak i världen eller som om någonting godt, hwilket hon redan länge wäntat på. Med mig war det däremot helt annorlunda. Swarje gång Lisa nämde om döden, kändes det, som om man welat rycka hjärtat ur mitt bröst, och jag måste gå ut, och där kunde jag gråta som ett barn.

Jag hade förut tykt, att arbetet föreföll mig så lätt, att det riktigt war ett nöje att få arbeta. Nu däremot kändes det wid minsta småsak jag måste förrätta så tungt, som om jag ständigt burit en stenbörda på mina skuldror. Men arbeta måste jag dock alla dagar, för att kunna försörja mig själf samt desutom betala litet för Lisas skötsel och wård.

Twärtemot all förmodan började Lisa dock småningom tillfriskna, och redan wid jultiden kunde hon utan hjälp röra sig i rummet. Hon war wisserligen ett intet mot hwad hon förr warit, ty kinderna woro owanligt bleka, magra och insjunkna, och hela hennes kropp såg ut, som om den warit hopklämd mellan twänne bräden. Men allt sådant fäste jag mig icke wid. Jag war nu så glad igen, som om jag fått ett helt konungarike till stänks, och den föregående sorgen föreföll mig endast som en obehaglig dröm.

Riktigt frisk kunde Lisa dock aldrig mer bli, det sade hon

själf, och det trodde jag också. Hon hade nämligen genom mycket och tungt arbete i barnaåren fått en swag kropp, och denna hade nu till följd af den swåra sjukdomen ytterligare blifwit förswagad. Men det oaktadt älskade jag henne om möjligt ännu mer än förr. Hon skulle bli min hustru, om jag också skulle hålla henne i mina armar, så länge prästen sammanwigde oss, ty annars skulle jag icke kunna försörja henne, arbeta för henne. Hon war en fattig fader- och moderlös flicka, som i hela wida världen icke ägde någon annan att hålla sig till, då hon icke mer orkade arbeta för sitt uppehälle.

Tanken uppå att i framtiden blifwa mig till en börda plågade Lisa ofantligt och förswårade betydbligt hennes tillfrisknande. Swarje gång jag började tala om giftermål, brast hon i gråt och sade, att det nog warit mycket bättre för mig, om wi aldrig hade sett hwarandra, då hon ändå icke kunde bli till någon nytta för mig. Flere gånger sade hon till och med, att hon bedt Gud, att hon skulle få dö från altsammans . . .

Jag försökte på allt sätt få henne att ändra tankar. Jag sade, att om wi blefwe riktigt gifwa och inslyttade i vår egen fluga, så skulle hon bli frisk och allt bra igen. Jag lofwade, att så snart jag hunnit förtjäna litet mera pengar, genast begifwa mig till staden och af någon doktor begära råd och hjälp för hennes sjuklighet. Desutom war vår wärdinna icke någon bra människa, utan knotig och knarrig, som ständigt gick åt Lisa för det besvär denna förorsakade genom sin sjuklighet. Jag förestälde henne därför, huru mycket bättre det skulle vara, om hon finge bo i sitt eget hem samt arbeta så mycket hon orkade och däremellan hwila och sålunda slippa höra det ständiga knotet från wärdinnans sida. Ingen nöd skulle wi lida, det trodde jag, så länge jag hade mina krafter och min hälsa i behåll, och arbete hade min husbonde lofwat gifwa mig, så mycket jag skulle medhinna. Min dagspenning skulle wisst icke bli stor, men genom sparshamhet skulle wi nog kunna lefwa af densamma . . .

Hur jag nu talade och öfwertygade, så fick jag så småningom Lisa att ändra tankar. Ranske war det icke så mycket min öfwertalningskonst, som icke mer den omständigheten, att hon blef allt friskare dag från dag, som gjorde, att hon började

betrakta vårt giftermål från en annan synpunkt. Ja, hon hade verkligen blifwit rätt rast nu på några veckor. Hon kunde nästan förrätta hvilket arbete som hälst och klagade endast någon gång, att det gjorde litet ondt i bröstet. Af wärdinnan hörde jag dock, att hon sett Lisa „spotta blod“, men jag satte föga lit till hennes utsaga, då Lisa själf sade, att det icke war sant . . .

* * *
En afton, det war i slutet af januari månad, wandrade jag hemåt trött och hungrig efter ett styft dagswärke i skogen. Det hade snöat och blåst under hela dagen, så att alla vägar woro nästan ofarbara till följd däraf. Mina kläder hade blifwit genomvåta af wadandet i den myckna snön, och som jag wandrat hemifrån ganska tidigt på morgonen och ingenting förtärt sedan dess, så kände jag en dubbel glädje, då jag tänkte på den warma maten och sängen där hemma.

Man hade stängt den yttre dörren, så att icke snön genom den starka blåsten skulle föras in i fästugan. Jag måste således bulka på, för att slippa in.

Det war wärdinnan, som kom och öppnade.

Hon hade ett pärtbloss i handen, och wid dess dunkla sker kunde jag tydligt se, att hon war owanligt blek och upprörd samt hade en blodfläck i ansiktet.

En hemsk aning for som blygten genom min själ.

„Hwad har . . . händt?“ wille jag fråga, men afbröts af wärdinnan, som utropade, under det hon fattade mig i armen:

„O, Herre Gud, en slik olycka! Lisa . . .“

Jag hörde ingenting mer, utan rykte mig lös och ilade in i stugan. — Åh, hwilken syn mötte mig icke där!

På den ena sängen låg Lisa alldeles fullklädd och så hwit i ansiktet, som snön därute. Hennes läppar, barm och hals woro nedblodade och wisade tydligt hwad som händt.

„Lisa“, hwiskade jag och fattade hennes slapt nedhängande hand, under det tårarne bröto fram ur mina ögon — „känner du igen mig?“

Hennes ögon, som hittills warit slutna, öppnades helt litet, och ett matt leende drog öfwer hennes ansikte. Hon försökte tala,

men kunde icke. En knapt märkbar rörelse af hennes hand, som jag höll slutet i min, var det enda svar jag fick.

Jag höjde mig ned och försökte lysna till hennes andedräkt. — Hon andades ännu, men sakta och blott för ett ögonblick. I det nästa skakades hela hennes kropp som af en froshbrytning, ett kväsfdt skri, en blodström ur mun och näsa — så åter en, och allt var slut, för alltid slut — jag hade ingen brud mer. . .

Swad därefter följde står för mitt minne så dunkelt som en dröm. Jag påminner mig endast, att jag en dag stod på en kyrkogård bredvid en nyss uppkastad graf. I grafven nedsänkte några karlar en kista, på hwilken en frisk myrtenkrona war fäst — och när kistan förswann i grafvens mörka inre, tyckte jag, att det war jag själf, som låg däruti . . . Och när prästen sedan med barrande stämma sade: „Af jord är du kommen, till jord skall du åter warda“ och kastade mulden dit ner, kändes det, som om den fallit på mitt eget bröst, just där hjärtat finnes — och den wägede så tungt, så tungt. . .

Sedan sålde jag stugan och började wandra omkring på arbetsförtjänst — än här än där. Under en sådan wandring kom jag äfwen till Helsingfors, och där gick jag sedan själfmant och tog wärfning.

Jag blef soldat för att slippa i kriget, ty jag hoppades där bli af med ett lif, som för mig icke mer ägde något värde — men jag slapp det icke. Nej, jag återkom, ehuru sämre än förut, ty jag hade förlorat min hälsa och mina krafter och orkade icke mera med arbete förtjäna mitt uppehälle, utan måste, lik mången annan affsedad soldat, gripa till tiggarskafwen . . . Men det är wäl nu snart slut. . .

Och det blef också snart slut.

Ungefär en wecka därefter hade den gamle gardisten „gjort halt“ — i grafven.

Men af hans lefnadshistorie lärde jag mig förstå, att kärleken, glädjen och sorgen kunna wara lika starka och djupa under kojans låga tak, som i den förnäma världens prunkande salar.

Berättelse

afgifven af Direktionen för sällskapet „Svenska Folkskolans Vänner“ till årsmötet i Helsingfors den 31 mars 1887.

I öfverensstämmelse med sin uppgift hafva Svenska Folkskolans Vänner under det nu tilländagångna femte året af Sällskapet värksamhet sökt gagna den svenska folkbildningens sak i vårt land. Sättet, hvarpå detta skett, framgår af följande redogörelse, som tillika lämnar en överblick af Sällskapets sammansättning och ekonomi.

Antalet af medlemmar i „Svenska Folkskolans Vänner“ utgjorde den 20 nyssvikne mars 2626 eller 22 flere än året förut vid samma tid; häraf voro 65 ständiga ledamöter. Af hela antalet voro bosatta:

i Nyland	1308
i västra Finland och på Åland	488
i Österbotten	454
i öfriga delar af landet	376

Sina flesta medlemmar räknar Sällskapet på följande orter: i Helsingfors — 511, Viborg — 132, Borgå — 112, Åbo — 110, Tammerfors — 61, Kristinestad — 55 och i Vasa — 51.

På grund af valet vid senaste årsmöte hafva följande personer såsom Direktionsmedlemmar handhaft ledningen af Sällskapets angelägenheter: folkskoleinspektör V. Öhberg (värkstäl-lande direktör), professor F. Gustafsson, lektor A. Streng, dr I. Heikel och ingenjör C. Carstens samt suppleanterne pastor L. Bengelsdorff och med. kand. J. Hagelstam.

Såsom Sällskapets sekreterare kvarstår magister P. Nordmann samt som dess kassör magister Fr. Rosberg.

Inom ombudens led hafva under året följande förändringar inträffat:

Aflidna:	Antagna:
<i>Janakkala</i> : disponenten F. E. Humble.	herr Georg Landelin.
<i>Iittis</i> : agronomen Carl Sträle.	fröken Aina Strähle.
Afgångna:	
<i>Malaks</i> : folkskolläraren S. Kullström.	orgelnisten M. Hagberg.
<i>Ekenäs</i> : stadsfiskal O. Reuter.	lärarinnan Hilma Strandström.
<i>Nagu</i> : kyrkoherden J. J. Fogelberg.	kapten Johannes J. Fogelberg.
<i>Teerijärvi</i> : landthandl. L. Rudbäck.	hyrkovärden M. Forss.
<i>Marichamn</i> : assessor A. Öhberg.	magister A. Nylund.
<i>Kyrkslätt</i> : häradshöfd. V. Eklund.	rusthållaren V. Sarberg.
<i>Pärnä</i> (västra): possessionat C. Ehrnrooth.	fröken Hulda Rosberg.
<i>Tavastehus</i> : dr Th. Tigerstedt.	tullförvaltaren A. Lemberg.
<i>Karis</i> : befallningsman E. Lindblom.	fröken Sofia Ahlgren.
<i>Kronoborg</i> : magister O. V. Löfman.	
<i>Kimito</i> : folkskolläraren A. G. Hassén.	

Hela antalet af föreningens ombud uppgår f. n. till 126, hvaraf 40 äro bosatte i Nyland, 29 i västra Finland och på Åland, 36 i Österbotten och 21 i öfriga delar af landet.

Enligt tidigare fattade beslut hafva under läsåret 1886—87 utdelats följande anslag till:

folkskolan i Mörskom	300 mark.
” i Vårdö	300 ”
” i Malaks	300 ”
” i Kimito	200 ”
” i Kofjoki	200 ”
” i Oravais kyrkoby	150 ”
” i Oravais Kimoby	75 ”
” i Närpes Öfvermark	100 ”

Dessutom har Direktionen beslutit utgifva följande nya anslag:

På anhållan af t. f. kyrkoherden i Solf N. Elfving 200 mk till privata högre folkskolan för gossar och flickor i Solf kommun;

på anhållan af kyrkoherden i Jomala K. A. L. Tallqvist 150 mark till folkskolan i Jomala under tre år, räknadt från nästa läseårs början;

på anhållan af possessionaten A. Sjöberg 50 mark under tre år till privata folkskolan i Pörtom.

Elevantalet i de skolor, som af Sällskapet åtnjutit understöd, har under läseåret 1885—86 varit i: Oravais Kimoby 23, i Mörskom 24, i Vårdö 33, i Malaks 34, i Teerijärvi 40, i Kofjoki 50, i Kimito 62, och i Oravais kyrkoby 76.

Tidningen Folkvännen, som under föregående år erhållit ett understöd af 800 mark, har för 1887 beviljats en summa af 600 mark. Det i Nykarleby utkommande folkbladet Österbottenska Posten har erhållit ett anslag af 200 mark.

Under året hafva i tryck utgifvits:

Fjortonde häftet af Sällskapets skrifter innehållande *Sånger belysande ämnen ur Finlands historie*. — Redigeringen är ombesörjd af dr I. Heikel och magister E. Lagus.

Kalender, utgifven af Svenska Folkskolans Vänner 1886, innehållande 27 bidrag af olika författare samt 8 teckningar. — Arbetet tryktes i en upplaga om 3500 exx.

Under tryck är femtonde häftet af skrifterna, det kommer att inrymma: Berättelsen „En gammal soldat“ af O. Behm, „Skildringar från södern“ af K. G. samt Sällskapets årsberättelse för 1886.

Direktionen har beslutit att äfven till nästa jul utgifva en kalender.

Till en kommande publikation har Sällskapet fått löfte om en uppsats i allmän hälsovård af docenten Vilh. Sucksdorff.

Sällskapets boklager, som i bolaget Fennia är försäkradt till ett värde af 4000 mark förvaras i Folkskolehuset vid Kaserngatan. Under året har för försälda skrifter influtit omkr. 2000 mark samt för diverse gamla böcker och makulatur 70 mark 50 penni.

Af sällskapets skrifter hafva gratis utdelas 650 exx. till Bestyrelsen för Sjömansmissionen i Helsingfors samt 500 exx. till de vid Järnvägspersonalens möte samlade stationsinspektorer för att genom deras försorg tillställas svenska talande järnvägsarbetare; vidare har genom pastor L. Bengelsdorff lämnats till Stadsmissionen i Helsingfors 280 exx. samt genom faktor A. Finander åt marknadsfolk från skärgården 300 exx. Dessutom kommer ett stort antal skrifter att i maj månad sändas till de folkskol-lärare, hvilka äro Sällskapets ombudsmän för att af dem vid läseårets afslutning skänkas som premier åt folkskoleelever.

Såsom bidrag till folkbiblioteket i Sund socken hafva utanordnats 75 mark. Till Hellmans hamnfyr, fyrarna å Märket

och Utö samt folkskolan å Dampbacka i Askola hafva blifvit sända boksamlingar värda 50 mark st.

På anhållan af ombudet S. Kullström har skänkts till folkskolan i Helsingby i Mustasaari 10 exx. af Celanders Naturlära, 10 exx. af Öhbergska Läseboken samt 5 exx. af Sällskapets egna skrifter.

På anhållan af ombudet G. A. Åberg till Nordsjö folkskola i Helsinge 10 exx. af Celanders naturlära och 10 exx. af Läseboken.

På anhållan af ombudet A. Venelius till folkskolorna i Sökö och Vittsar — 2 exx. Sandbergs bibl. bild. och 2 exx. af Naturatlas af Sundström.

Till utdelning åt socknebibliotek har handl. N. Sinebrychoff förärat 30 exx. af tidningen Sporten för 1886, samt Redaktionen för Nya Pressen en samling böcker och ströskrifter af allmänt nyttigt innehåll, hvilket med tacksamhet omnämnes.

Sällskapets kassakonto för den 31 december 1886 utvisar följande:

Inkomster:

Saldo från föregående år	:	15315: —
Influtna årsafgifter		7448: 05
Anslaget ur Längmanska fonden		1500: —
Ränta		721: 67

Summa *Fmg.* 24984: 72

Utgifter:

Understödskonto		3025: —
Omkostnadskonto		545: 35
Aflöningskonto		2300: 04
Bokkonto		4104: 17
Behållning till år 1887		15010: 16

Summa *Fmg.* 24984: 72

Helsingfors den 31 mars 1887.

Direktionen för Svenska Folkskolans vänner:

Viktor Öhberg.

F. Gustafsson.
Ludvig Bengelsdorff.

C. Carstens.
J. A. Streng.

P. Nordmann.

Direktionen för sällskapet „Svenska Folkskolans Vänner“:

Värkställande direktör: Folkskoleinspektor V. Öhberg,
adr.: H:fors, Annegatan 5.

Ledamöter: Pastor F. L. Bengelsdorff, Ingeniör C. Carstens, Med. kand. J. Hagelstam, Docent I. Heikel.

Suppleanter: Pastor K. T. Broberg och Professor M. G. Schybergson.

Sekreterare: Filos. Mag. P. Nordmann, adr.: H:fors, Skilnaden 15.

Kassör: Ingeniör Fredr. Rosberg, adr.: Rödbärgsgatan 2.

Till salu.

Valda sånger och visor

utgifna af „Svenska Folkskolans Vänner“, Första samlingen I—VIII à 5 penni per häfte. Återförsäljare erhålla 40 %/0 rabatt. — Requisitioner insändas till kassören Ingeniör Fredr. Rosberg, Helsingfors, Rödbärgsgatan 2.

Kalender för 1886

utgifven af „Svenska Folkskolans Vänner“ af följande innehåll:
Om Guds ord och församling, två psalmer af Joh. Ludv. Runeberg — Folkhögskolan i Skandinavien, af K. J. Hagfors — Karlatag, af Jonatan Reuter — Svenska Literatursällskapet i Finland — Något om insamlandet af svenska folkvisor, af el — „Tydor“ från Borgå socken och Kökar — Hübärningsfolk, af Mikael Lybeck — En färd till Amerika, nr ett bref af K. T. B. — Nykarleby seminarium (1882), af J. H—n — Det nya folkskolehuset i Helsingfors — Byggnaden för konst och konflikt, af E. Nm — En natt på Vesuvius, af C. C. — Vilhelm Grefberg, dödsruna af A. J. L. — John Stenberg, dödsruna — Frans Emil Humble, dödsruna — En välgörare, af J. H—n — Om kontroll öfver handeln med lifsmedel, af Ossian Aschan — Strafflagen och Ordningsstadgan för finska militären af d. 16 juli 1886, af F. N. — Hertenstoden i Strömfors, af el — Smulgråten, af Th. Lindh — Metersystemet, af G. B. — Om tåm tri bröderna, drakana å häksan, folksaga uppt. af G. Å. — Återblick, af C. C. — Tecken och märken förändrade väderleken, årsväxten m. m., af G. Å. — Namn för årets dagar — Bokförteckning.

Pris: 1 mk 65 pni.

Läsebok för Folkskolans två lägre årsafdelningar

af V. Ö. Pris: 1 mk 25 pni.

Behovtet af en läsebok för de folkskolor, där professor A. Freudenthals svenska rättskrifningslära följes, har framkallat detta försök.

SKRIFTER

utgifna af Sällskapet

Svenska Folkskolans Vänner.

- Första häftet: **James A. Garfield**, president i Nord-Amerikas Förenade stater. Lefnadsteckning, bearbet. efter W. M. Thayer m. fl. Bokhandelspris: 40 *nl*.
- Andra häftet: **Emigrationen**. Tvänne uppsatser i en af dagens brinnande frågor. Bokhandelspris: 40 *nl*.
- Tredje häftet: **En byhistorie**. Teckning ur folklivet af Parus Ater. Inhemskt original. Bokhandelspris: 20 *nl*.
- Fjärde häftet: **Ur Finlands historie**. En blick på Finlands historie. — Per Brahe. — Skärmytslingen på Älgsjö. — Kriget 1808—9. — J. L. Runeberg. Bokhandelspris: 40 *nl*.
- Femte häftet: **Härdt pröfvad**. Skildring ur verkligheten af Zakarias Nielsen. Öfvers. från danskan. — **Skuld och försoning**. En berättelse ur folklivet af Aina. Bokhandelspris: 20 *nl*.
- Sjätte häftet: **Om kopporna och vaksinationen af J. H.** — **Prästens fosterdotter**. Skildring ur det verkliga lifvet T. A. Thyregod. Öfversättning från danskan. Bokhandelspris: 30 *nl*.
- Sjunde häftet: **Om Bunorna**, nordens äldsta skriftecken. Efter Köbke, Liljegren, Geijer m. fl. af A. O. F. Bokhandelspris: 25 *nl*.
- Åttonde häftet: **Herodes den Store** af A. Ingerslev. Öfversättning från danskan. Bokhandelspris 25 *nl*.
- Nionde häftet: **Under skilda fanor**. Berättelse från 1788—90 års krig af P. Nordmann. Bokhandelspris 50 *nl*.
- Tionde häftet: **Lotsen och hans hustru**. En historie berättad af Aina. Bokhandelspris 15 *nl*.
- Elfte häftet: **På landsbygden**. Af Parus Ater. Bokh. pris 25 *nl*.
- Tolfta häftet: **Trohet i det ringa**. Berättelse ur folklivet af Aina. — **En flicka som besökte folkskolan**. Bokhandelspris 30 *nl*.
- Trettonde häftet: **Norge förr och nu**. Efter O. Jensen, G. Storm, J. Dyring m. fl. skildradt af P. Nordmann. Bokhandelspris 40 *nl*.
- Fjortonde häftet: **Sånger belysande Finlands historie**. 45 *nl*.

1001850747

